

Kønnets betydning – barrierer og karrierer i de højere uddannelser og forskning – pædagogik, kommunikation og erfaring

---

DEBAT

*Hermed bringer vi præsentation af det sidste projekt under forskningsprogrammet **Kønsbarrierer i de højere uddannelser og forskningen. Beskrivelse af programmet og de øvrige projekter findes i Kvinder, Køn og Forskning 3. 1996.***

Projektet er tværinstitutionelt og tværfagligt og er et samarbejde mellem medarbejdere ved Center for kvinde- og kønsforskning ved Århus Universitet og Danmarks Lærerhøjskole i København og Aarhus.

Hovedvægten er lagt på uddannelsesforløbet fra immatrikulation til PhD med den begrundelse, at det er herigennem socialisering til senere forskerkarriere foregår. Og det er også i uddannelsesforløbet, at studerende møder barrierer, som influerer på deres fremtidsplaner.

Projektet har fokus på samspil og sammenstød mellem organisationskultur, pædagogisk-kommunikative træk og subjektive oplevelser og erfaringer på kritiske tidspunkter i uddannelsesforløbet.

Projektet bygger på den antagelse, at et uddannelsesforløb er af væsentlig betydning for en studerendes lyst til at indgå i en forskerkarriere. Hidtidig uddannelsesforskning understøtter tillige antagelsen om, at køn er et centralt tema i et problemfelt om kvinders og mænds akademiske karrierer.

I dette projekt forstås barriere/karriere problematikken som del af et omfattende og sammenhængende kompleks, der omfatter kvinders og mænds betingelser og muligheder i et samspil mellem organisationskultur og studiemiljø, pædagogiske og kommunikative forhold i uddannelsen samt livshistorie.

Vi har som undersøgelsesfelt valgt et humanistisk og et naturvidenskabeligt fag. Begge fag skal frekventeres af mandlige og kvindelige studerende, hvilket giver mulighed for at sammenholde "kønnetts" betydning for både kvinder og mænd inden for to forskellige studie- og forskeruddannelsesforløb med meget forskellige kompetence- og kvalifikationskrav.

Der er valgt tre 'kritiske' faser i et akademisk karriereforløb:

1. grunduddannelse/bachelor,
2. forsker-rekrutteringstidspunktet (kandidatuddannelse/specialeskrivning) og
3. PhD- uddannelsen.

AD 1:

– de første studieår er vigtige i forhold til den studerendes forestillinger om det påbegyndte studiums realiteter og muligheder. Det er her man understøttes i lysten til netop det studium og i opfattelsen af sin egnethed, og det er her, man kommer i tvivl;

AD 2:

– inden for humaniora er oplevelsen omkring specialeskrivningen og specialets resultat nok det mest afgørende i forhold til lyst og mulighed for en senere forskerkarriere, og et godt speciale kan resultere i uformelle rekrutteringstiltag, såsom opfordring til at søge ph.d.-stipendium. Inden for naturvidenskab sker rekrutteringen formelt til ph.d.-studiet før specialet skrives;

samt

AD 3:

– formaliserede PhD-kurser, der er en nyskabelse i Danmark. De kan ses som en professionalisering af forskeruddannelsen i vekselvirkning med vejledningens traditionelle mesterlære. Det er fora, hvor forskerstuderende kan fremlægge deres arbejde og få det diskuteret af etablerede forskere og andre forskerstuderende. Fremlæggelsen af egne ideer/ hypoteser/resultater til diskussion og kritik samt opøvelse i både at give og modtage positiv og negativ kritik ses som en indøvelse af en central del af den akademiske kultur. Forskeren 'konstrueres' ikke bare som forsker, men som kvindelig og mandlig forsker.

Undersøgelsen gennemføres som feltforskning. Den er kvalitativ og bygger fortrinsvis på "undervisnings"-observationer og temastrukturerede interviews.

SAMMENFATTENDE

Det er projektets formål er at skabe viden om kønnets mulige befordrende og hæmmende betydninger for en fremtidig forskerkarriere i en institution, der forstår sig selv som kønsneutral. Undersøgelsesfeltet er samspil og sammenstød mellem "køn", organisationskultur og studiemiljø, pædagogik og kommunikation samt livshistorie. Projektets resultater skal bidrage til at skabe grundlag for politiske, institutionelle, organisatoriske, pædagogiske og forskningsmæssige ændringer med henblik på ligestilling i de højere uddannelser og forskning.

Lektor Kirsten Gomard, Cekvina, Århus

Lektor Susanne V. Knudsen,

DLH, København

Forskningslektor Anne-Mette Kruse,

Cekvina i Århus

Lektor Kirsten Reisby,

DLH, Århus (projektleder)

Lektor Helene Sørensen,

DLH, København